

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดปทุมธานี*
WATER RESOURCE MANAGEMENT IN PATUMTHANI PROVINCE

ธีระพล บุญตาระวะ, สมาน งามสนิท, สุรินทร์ นียมามงกุล
Theerapol Boontamara, Sman Ngamsnit, Surin Niyamangkun
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: boontamara.t@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และนำเสนอการพัฒนากิจการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 306 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน และสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูป เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี มีการบริหารตามหลักการบริหารแบบ 4 M's ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ โครงสร้างองค์กร ความพร้อมของระบบงานภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของบุคลากร ค่านิยมร่วม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการน้ำมากที่สุดได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างองค์กร ร่วมกับทักษะของบุคลากร มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ร้อยละ 71.40 3. การพัฒนากิจการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ด้านแรงจูงใจด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อช่วยกันลดผลกระทบทางลบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ การอนุรักษ์แหล่งน้ำด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ ตามลำดับ มีความสำคัญในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 3.40

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; ทรัพยากรน้ำ; จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this article were: 1. To study the general condition of water resource management in Pathum Thani province. 2. To study the factors affecting water resource management in Pathum Thani province. 3. To present the development of water resource management in Pathum Thani province, conducted by the mixed methods. Quantitative research collected data using questionnaires from a sample of 306. Data were analyzed by descriptive statistics. The qualitative research, data were collected from 15 key informants and 10 participants in focus group discussion. Data were analyzed by descriptive interpretation.

Findings were that 1. General condition of water resource management in Pathum Thani Province was that water resource management was according to 4 M's management principles, namely, management, personnel, machinery and equipment. and budget, respectively. 2. Factors affecting water resource management in Pathum Thani province, consisted of strategy, organizational structure Readiness of work systems, leadership, personnel participation, shared values. Factors that affected water management the most were leadership. Organizational structure together with the skills of personnel Influenced the water resource management in Pathum Thani Province at 71.40 percent, 3. Development of water resource management in Pathum Thani province, included participatory management from government agencies, private and public sector, campaigning by public relations and information to help reduce negative impacts on natural water resources, conserving water resources with new technologies, educating about the use of water and conservation of water resources were at moderate level at the mean of 3.40 respectively.

Keywords: Management; Water Resource; Patumthani Province

บทนำ

การจัดการทรัพยากรน้ำท่ามกลางบริบทที่มีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม การคมนาคมขนส่ง และเป็นแหล่งอาหาร โดยอาศัยฐานข้อมูลจากงานศึกษาวิจัยภาคสนาม งานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางราชการ เอกสารประกอบการสัมมนา สรุปรายงานการประชุม เอกสารภายในที่ยังไม่มีการจัดพิมพ์ ตลอดจนบทความและข่าวที่มีการพิมพ์มาแล้วในที่ต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์การสร้างความกตึกาในการจัดการน้ำแบบใหม่ รวมถึงการปรับโครงสร้างเชิงอำนาจในการจัดการทรัพยากรน้ำใหม่ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดสรรและใช้น้ำ จึงแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางสังคม อันเนื่องมาจากการขาดแคลนน้ำและคุณภาพน้ำเสีย จึงนับเป็นการปรับเงื่อนไขในการจัดการทรัพยากรน้ำให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพเศรษฐกิจของประเทศ (สุกาญจน์ รัตนเลิศนุสรณ์, 2550)

ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะภัยแล้งและอุทกภัย จัดเป็นปัญหาที่ประเทศไทยประสบอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการดำเนินการแก้ไขในทุกรัฐบาล แต่ด้วยสภาพปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยธรรมชาติ สังคม เศรษฐกิจ รวมไปถึงปัจจัยด้านนโยบาย ทำให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น (พระอธิการสมคิด กตปุณโย, 2563; พระสุริย สุจิต, 2563; ขนิษฐ ชิวะประไพและคณะ, 2565; พระเอกลักษณ์ อชิโต และคณะ, 2564) เนื่องจากงบประมาณที่มีอยู่จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม และจากสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขึ้นทั่วโลกในปัจจุบัน ส่งผลทำให้ปัญหาเรื่องภัยแล้งและอุทกภัยได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น รวมถึงผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาให้มีประสิทธิภาพ โดยอุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นแล้วถึง 8 ครั้งโดยครั้งล่าสุดในปีพ.ศ. 2554 กรุงเทพฯและปริมณฑลเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม Area Based (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.), 2563) และปริมณฑลอย่างจังหวัดปทุมธานีผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศภัยพิบัติน้ำท่วม 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองและอำเภอสามโคก รวม 64 หมู่บ้าน พร้อมกับการให้อบจ. เทศบาลและ อบต. นำงบฉุกเฉินออกมาใช้ก่อนได้ทันที เพื่อเป็นการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

ในการศึกษาคครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ตัดสินใจเลือกจังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่การศึกษา โดยพิจารณาเห็นว่าประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวควรจะได้มีการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชน สมาคม เครือข่าย การมีส่วนร่วมกับภาครัฐ และเอกชน เพื่อทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวแนวทางการบริหารจัดการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดปทุมธานีจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการโดยศึกษาจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 รูปหรือคน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นวิธีการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เมื่อได้วิธีการที่สำคัญแล้ว ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูป

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเป็นเครื่องมือ และสถิติที่ใช้ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติการถดถอย (Regression Analysis) แบบพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

การวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นบุคลากรระดับบริหาร ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 10 คน ใช้การสนทนากลุ่มแบบไม่มีโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบใจหัยวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อเวทีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ให้สมบูรณ์ก่อนนำเข้าสู่การทำดุขฎิพิจารณา (Dissertation Hearing)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ (Material) และด้านการบริหารงาน (Management) พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารร่วมกับด้านบุคลากร สามารถมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ร้อยละ 58.90 ($R^2 = 0.583$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวพยากรณ์ที่สำคัญมากที่สุด คือ ด้านงบประมาณ รองลงมา คือ ด้านการบริหารและด้านบุคลากร ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า บุคลากรในกองช่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณ การบริหาร และบุคลากรที่เพิ่มขึ้นจะมีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีเพิ่มมากขึ้นด้วย

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยรวมเป็นอย่างใดในความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คำตอบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อยคือ อันดับหนึ่ง ด้านการบริหารงาน (Management) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.08$) อันดับสอง คือ ด้านบุคลากร (Man) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.00$) อันดับสาม คือ ด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ (Material) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.92$) อันดับสี่ คือ ด้านงบประมาณ (Money) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.70$)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการรวมทุกด้าน ได้แก่ ปัจจัยปัจจัยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ด้านยุทธศาสตร์ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านความพร้อมของระบบงาน, ด้านภาวะผู้นำ, ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร, ด้านทักษะของบุคลากร, และด้านค่านิยมร่วมหรือวัฒนธรรมส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 42.70

ปัจจัยหลักอิทธิบาท 4 และปัจจัยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยที่ปัจจัยการส่งเสริมจริยธรรม และปัจจัยชมราชาวสธรรม 4 สามารถร่วมกันอธิบายความแปรผันของการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ได้ถึงร้อยละ 37.50 และเมื่อพิจารณาอิทธิพลเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยหลักอิทธิบาท 4 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β_1) เท่ากับ 0.447 และปัจจัยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β_2) เท่ากับ 0.316

ส่วนปัจจัยด้านยุทธศาสตร์ ด้านความพร้อมของระบบงาน ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านค่านิยมร่วมหรือวัฒนธรรมองค์กร ไม่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ จังหวัดปทุมธานี

3. แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยต้องการทราบประเด็นว่า แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple linear Regression) ผู้วิจัยกำหนดให้ปัจจัยหลักอิทธิบาท 4 เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น, วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น, จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น, และวิมังสา ความหมั่นสอดส่องเหตุผล ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เป็นตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้คือ แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อยคือ อันดับหนึ่ง การมีส่วนร่วมของเอกชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.40$) อันดับสอง คือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ หรือ อปท. มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.11$) และอันดับสาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.06$) ตามลำดับ

ดังนั้นปัจจัยหลักอิทธิบาท 4 เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น, วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น, จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น, และวิมังสา ความหมั่นสอดส่องเหตุผล สามารถร่วมกันอธิบายความแปรผันของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีได้ร้อยละ 41.20

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทั้งด้านการบริหารงาน (Management) ประกอบด้วย การบริหารงานโดยคำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ และความเป็นเอกภาพ, ด้านบุคลากร (Man) ประกอบด้วย บุคลากรที่เหมาะสมกับงานบริหารจัดการน้ำที่เพียงพอ และการเชิญบุคคลภายนอกที่มีความสามารถมาเป็นพี่ปรึกษา, ด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ (Material) การมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัย และด้านงบประมาณ (Money) ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณ การมีความโปร่งใสและระเบียบการบริหารจัดการงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารร่วมกับด้านบุคลากร มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการ

ทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ร้อยละ 58.90 แสดงให้เห็นว่า บุคลากรในกองช่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณ การบริหารและบุคลากรที่เพิ่มขึ้นจะมีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีเพิ่มมากขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตานันท์ ตีกุล และคณะ (2559) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมของศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดตั้งศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มทส. ประกอบด้วย ปัจจัย 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านคนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จ, เงินหรืองบประมาณถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด อันประกอบด้วย งบประมาณด้านบุคลากร งบประมาณด้านสิ่งก่อสร้าง งบประมาณเพื่อการทำวิจัย งบประมาณด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างบุคลากรให้มีความเข้มแข็ง มีความเชี่ยวชาญตรงกัน , ปัจจัยด้านการบริหารจัดการเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยนำเข้าที่จะช่วยให้ดำเนินการขององค์กรประสบความสำเร็จซึ่งประกอบด้วย การบริหารจัดการด้านสถานที่ ด้านการกำหนดผลลัพธ์ ด้านการบริหารจัดการบุคลากรที่ทำงานประจำมีความก้าวหน้าในอาชีพหรือสวัสดิการชัดเจน เนื่องจากบุคลากรมีส่วนผลักดันให้ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะระยะเวลาการทำงาน ภาระงาน เงินเดือน ความก้าวหน้าในอาชีพและสวัสดิการ

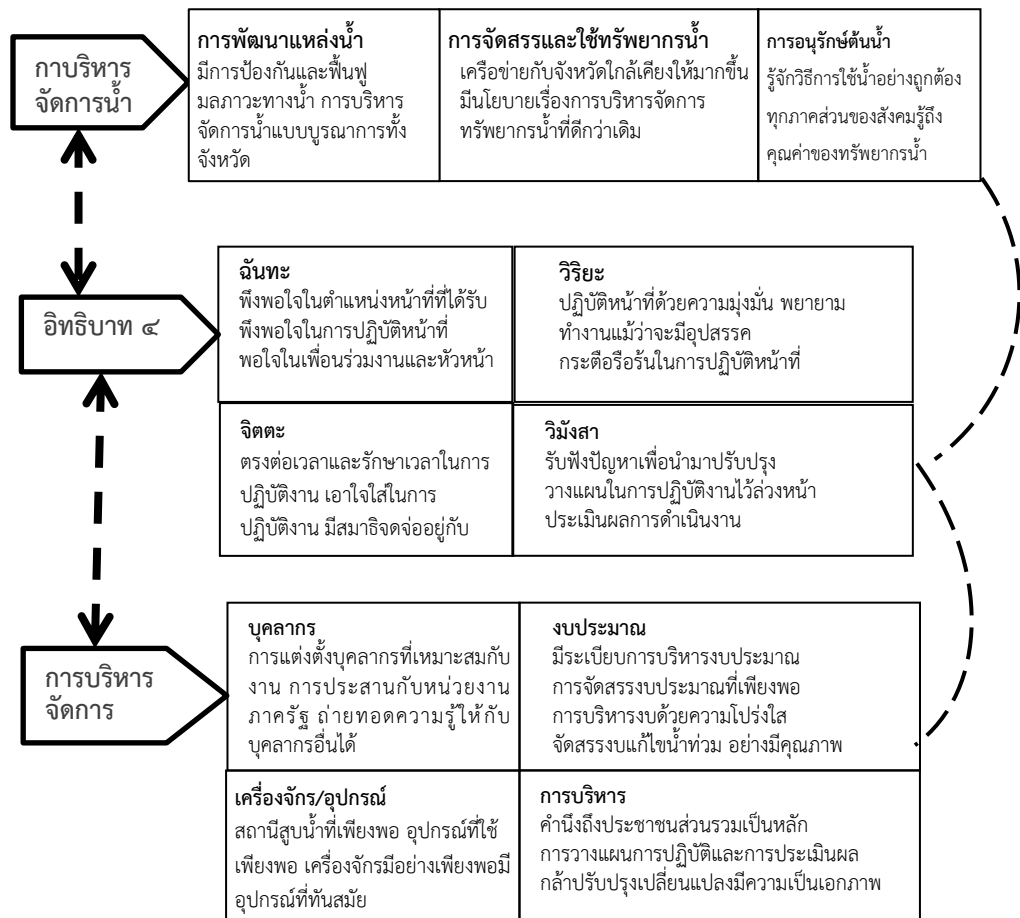
2. ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) ด้านยุทธศาสตร์ 2) ด้านโครงสร้างองค์กร 3) ด้านความพร้อมของระบบงาน 4) ด้านภาวะผู้นำ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร 6) ด้านทักษะของบุคลากร และ 7) ด้านค่านิยมร่วมหรือวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีนโยบายการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่พร้อมทั้งการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติคือ แผนงาน/โครงการกิจกรรมมีความชัดเจน การประสานงานในการดำเนินการจัดการน้ำในพื้นที่ มีระบบการบริหารที่คล่องตัวพอสมควร และการนำปัญหาข้อเสนอแนะของประชาชนมาปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างองค์กรร่วมกับด้านทักษะของบุคลากร มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ร้อยละ 71.40 โดยตัวแปรที่สำคัญมากที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำ รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านทักษะของบุคลากร แสดงให้เห็นว่า บุคลากรในกองช่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภาวะผู้นำ โครงสร้างองค์กรและทักษะของบุคลากรที่เพิ่มขึ้นจะมีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีเพิ่มมากขึ้นด้วย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธร ทิพย์สุวรรณ (2557) ได้ศึกษาวิจัย “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำสาขาแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการดูแลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำ ด้านผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน เกิด

ความคิดเห็นแตกต่างกันในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ, ด้านการบริหารจัดการ กลุ่มหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมิได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องไม่มีทิศทางวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ส่งผลให้ขาดทิศทางการทำงานและการพัฒนากิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ การทำงานขององค์กรจึงเป็นลักษณะเฉพาะกิจเป็นครั้งคราวขาดความต่อเนื่อง

3. ผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยการนำหลักอริยาบท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น ทุมเท มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเอาใจใส่หน้าที่ และมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ มีการรับฟังปัญหาเพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับพระครูอุทัยสุตกิจ และคณะ (2558) ได้วิจัยเรื่อง “ความสำเร็จของการบริหารงานตามหลักอริยาบทสี่ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี” จากการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามแบบจำลองโครงสร้างความสำเร็จการบริหารงานตามหลักอริยาบท 4 ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ความสำเร็จในการบริหารตามหลักอริยาบท 4 ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดอุทัยธานี ได้รับอิทธิพลหรือผลตรงมาจาก 2 ปัจจัยสำคัญ คือ ปัจจัยด้านความเชื่อในพระพุทธศาสนา และ ปัจจัยด้านการจัดการอยู่ในระดับต่ำทั้งสองปัจจัย เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ในขณะเดียวกันได้รับอิทธิพลทางอ้อมมาจากปัจจัยด้านบุคลิกภาพโดยผ่านปัจจัยด้านการจัดการ หรือ ปัจจัยด้านความเชื่อในพระพุทธศาสนาในระดับปานกลาง และพบว่าปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนหรือทำนายความสำเร็จการบริหารงานตามหลักอริยาบท 4 ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดอุทัยธานีทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้ร้อยละ 45.10 จากการทดสอบที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 95

องค์ความรู้จากการวิจัย

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย Man : องค์การที่ระบอบบุคคลที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการน้ำอย่างชัดเจน การแต่งตั้งบุคลากรที่เหมาะสมกับงาน ควร มีบุคลากรเพียงพอเหมาะสม Money : มีคณะกรรมการพิจารณาวางแผนงาน จัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับนโยบาย ภารกิจ และความต้องการของชุมชนสำหรับการเกษตร การอุตสาหกรรม การอุปโภคบริโภค Material : เครื่องจักร/อุปกรณ์นั้น ต้องมีสถานีสูบน้ำที่มากเพียงพอต่อการใช้งาน มีอุปกรณ์ที่ใช้ที่ทันสมัย เครื่องจักรมีอย่างเพียงพอต่อการใช้งานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ Management : ผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีการ

ประสานกับหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลางที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ ต้องคำนึงถึงประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก

การนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการทำงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำใน จังหวัดปทุมธานี ฉันทะ : มีความพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับ พึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ รับผิดชอบและพอใจในเพื่อนร่วมงานและหัวหน้าปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน วิริยะ : คือ การปฏิบัติ หน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นพยายามทำงาน แม้ว่าจะมีพบบ่อยกับอุปสรรค ละมีความกระตือรือร้นใน การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จิตตะ : มีการทำงานด้วยใจจดจ่อ มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ทำตามหน้าที่ มุ่งมั่นด้วยใจที่ต้องการการทำงานให้บังเกิดผลสำเร็จ วิมังสา : คือ การรับฟังปัญหาต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น มีการวางแผนในการ ปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า และมีการประเมินทั้งก่อนและหลังการดำเนินงาน

ปัจจัยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดปทุมธานี การพัฒนาแหล่งน้ำ : การ พัฒนาแหล่งน้ำนั้นผู้บริหารองค์กรให้ความสำคัญต่อบุคลากรให้ปฏิบัติงานด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้พนักงานได้มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดแนวทาง พัฒนาใหม่ๆ มีการควบคุม ติดตาม กำกับดูแลการบริหารจัดการน้ำอย่างใกล้ชิด

การจัดสรรและใช้ทรัพยากรน้ำ : การจัดสรรและใช้ทรัพยากรน้ำทำให้มีเครือข่ายกับ จังหวัดใกล้เคียงให้มากขึ้นเพราะได้มีกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน ซึ่งมีนโยบายเรื่องการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำที่ดีกว่าเดิม รวมทั้งมีนโยบายเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ดีกว่าเดิม มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนในองค์กรทำให้เกิดการบริหารที่มีคุณภาพ มี การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการน้ำมีความชัดเจน การประสานงานในการดำเนินการ จัดการน้ำที่ดี

การอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารทรัพยากรน้ำ : รู้จักวิธีการใช้น้ำอย่างถูกต้อง ทุกภาคส่วนของ สังคมรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรน้ำ จังหวัดปทุมธานีได้นำพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 มา ปรับใช้ คณะทำงานมีความพร้อมในการบริหารจัดการน้ำ มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ เพิ่มเติมให้กับบุคลากรซึ่งทักษะของคณะทำงานมีส่วนช่วยให้การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีคณะกรรมการพิจารณาวางแผนงานโดยมีการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อสร้างระบบการดำเนินงาน และมีข้อมูลทำให้ผู้บริหารวิเคราะห์และ สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงรุกขับเคลื่อนการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำในจังหวัดปทุมธานีโดยสามารถอาศัยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในการวางระบบวิจัยพร้อมกับใช้กลไกพื้นที่ระดับตำบล อำเภอและจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วม

3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดกลยุทธ์การสร้างการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยอาศัยกระบวนการรวมทั้ง ภาครัฐ ภาคประชาชน/ชุมชน และภาคเอกชน เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน โดยกำหนดแผนและโครงการระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เริ่มจากแต่ละอบต.เป็นศูนย์กลางหน่วยงานของรัฐให้กับชุมชนและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยผ่านกระบวนการของชุมชน คือ ผู้นำชุมชน สมาชิกอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มจิตอาสาของแต่ละชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทั้งเจ้าหน้าที่ที่ร่วมกับชุมชนแต่ละชุมชนในการบริหารจัดการปัญหาน้ำที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และ ที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ เช่น น้ำเสีย เช่น ด้านการให้ความรู้การดูแลรักษาทรัพยากรน้ำและความรู้จัดการน้ำทั้งในส่วนครัวเรือนและภาคเกษตร การดูแลพื้นที่รับน้ำ การกักเก็บน้ำและช่องทางการระบายน้ำ ร่วมมือร่วมใจในการรักษาความสะอาด การกำจัดวัชพืช ดูแลไม่ให้มีสิ่งปลูกสร้างขวางทางระบายน้ำ

2. ควรสร้างรูปแบบความร่วมมือร่วมใจระหว่างกัน ตระหนัก รับรู้ และมองเห็นเป้าหมายเดียวกันในการทำงาน เช่น โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรน้ำตามมติของชุมชนสามารถเสนอกับทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อการทำงานร่วมกันและตรงกับความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยบางประการ เช่น การสนับสนุนเครื่องจักรทำงาน

3. ควรพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องในกลุ่มคนที่ร่วมดำเนินงานจัดการทรัพยากรน้ำระยะแรกมุ่งเน้นพัฒนาที่ผู้นำแต่ละทีม เพื่อให้มีผู้นำบุคลากรที่มีทักษะ ความสามารถ ความชำนาญในการบริหารจัดการน้ำและทักษะการทำงานกับทีมงาน และทีมชุมชน

4. ควรมีการมุ่งเน้นจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในกรณีเร่งด่วน และงบประมาณเพื่อการปรับปรุงพัฒนาแหล่งน้ำ, ความก้าวหน้าทันสมัยของเครื่องมือ/อุปกรณ์ และระบบเทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพเพิ่มอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นภาคประชาชน/ชุมชน เพื่อสร้างชุมชนต้นแบบในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและเพื่อขยายผลให้ทั่วทุกชุมชน

2. ควรมีการวิจัยในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้เกิดความทันสมัยและการขยายผลฐานข้อมูลเชิงสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเพื่อผู้บริหารและ

ผู้เกี่ยวข้องตลอดจนประชาชน เยาวชน ที่มีความสนใจการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอันเป็นทรัพยากรสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์

3. ควรมีการศึกษาวิจัยผลกระทบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐ ชีวะประไพและคณะ. (2565). การบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(1), 1-12.
- จิตตานันท์ ติกุล และคณะ. (2559). รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมของศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (รายงานวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ชลธร ทิพย์สุวรรณ. (2557). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำสาขาแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและสาละวินศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พระครูอุทัยสุตกิจ และคณะ. (2558). ความสำเร็จของการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทสี่ของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 20(2), 163-179.
- พระสุริโย สุขิโต. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสนับทึบ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 3(2), 11-21.
- พระอธิการสมคิด กตปุณโย. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติตาไผ่ ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 3(2), 22-32.
- พระเอกลักษณ์ อชิโต และคณะ. (2564). เครือข่ายพระสงฆ์สาธุการสงเคราะห์ของหลวงพ่อด่าง นนทบุรี: การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่น้ำท่วมจังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา พระนครศรีอยุธยา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 4(2), 57-68.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) (2563). แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ.
- สุกาญจน์ รัตนเลิศสุธรรม. (2550). หลักการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.